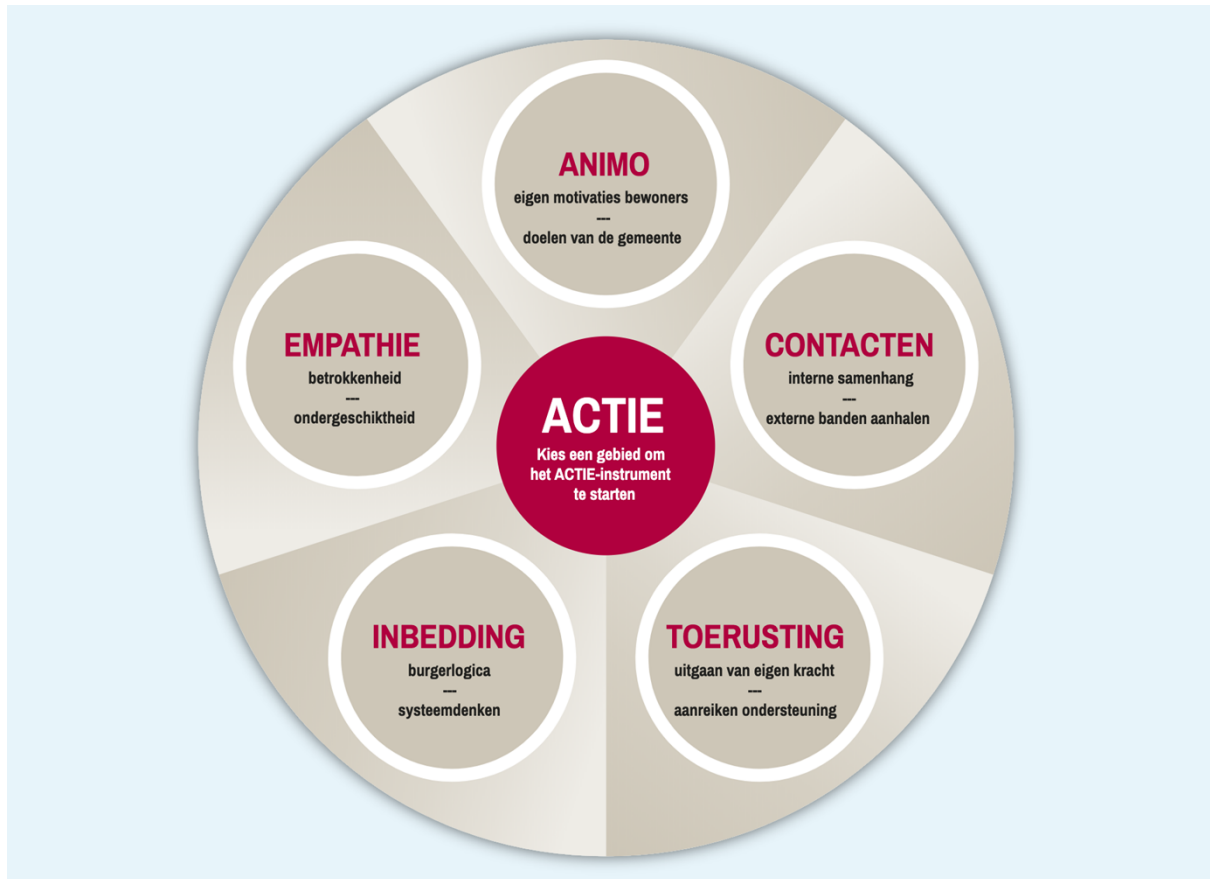

Afwegingskader

Inwoner Centraal

Overheidsparticipatie op het Hogeland

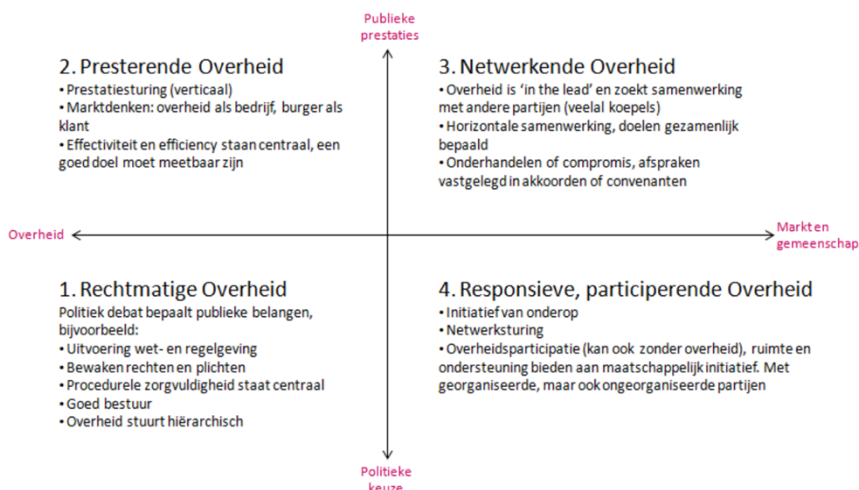
Deze notitie gaat in op een afwegingskader rondom de 'inwoner centraal' op het Hogeland. De 'inwoner centraal' gaat naast een optimale gemeentelijke dienstverlening aan de inwoner ook over hoe de gemeente met initiatieven van inwoners wil omgaan. Dat laatste staat in dit afwegingskader centraal. Het doel is om de responsiviteit van de gemeente te verhogen. Daarmee bedoelen we dat we een gemeente willen zijn die zo adequaat mogelijk tegemoet komt aan de verlangens, opvattingen en initiatieven die in de Hogelandster samenleving leven. In het collegeprogramma is dit gevat onder noemers als 'ruimte bieden' en 'meebewegen met dorpsvisies en particuliere initiatieven', 'ruimte bieden' en 'loslaten'.

Welke dimensies kunnen we aan initiatieven onderscheiden die uiteindelijk leiden tot de afweging om wel of niet mee te doen. En zo ja in welke vorm? Dit staat in deze notitie centraal en is al het ware een doorvertaling van de visie inwonerkracht die nog in de BMW setting is vastgesteld. Het afwegingskader is in essentie gebaseerd op het afwegingskader, het zogenoemde ACTIE-model, zoals door de universiteiten van Twente en Amsterdam in opdracht van Platform 31 is ontworpen.¹

Overheidsrollen; uitbreiding repertoire

Van oudsher vervult de gemeentelijke overheid rollen in het kader van 'recht, gerechtigheid en handhaving.' In onderstaande schema, ontleend aan de visie Inwonerkracht, komt dit het meest overeen met de rechtmatige overheid. In de basis geldt dit voor veel gemeentelijke taken nog steeds, neem bijvoorbeeld openbare orde en veiligheid. Dit is en blijft belangrijk. We willen echter ook een responsieve overheid zijn en dat vereist een grotere inzet op de vierde rol (zie onderstaand, ontleend aan de visie inwonerkracht) waarbij het gaat om oog voor initiatieven van inwoners, voor vormen van netwerksturing, met andere woorden het gaat over overheidsparticipatie.

Rollen van de overheid in de samenwerking met de energieke samenleving:

Overheidsparticipatie

¹ Bas Denters et. al., Burgers maken hun buurt (Platform 31 2013)

Overheidsparticipatie heeft te maken met de verhouding tussen burger en overheid. Een beknopte omschrijving wordt gegeven door 'participatie-expert' Joop Hofman. Hij onderscheidt vier niveaus:

1. Geen participatie: overheid doet
2. Burgerparticipatie: overheid betreft burgers
3. Overheidsparticipatie: burgers met steun van de overheid
4. Zelforganisatie: burgers doen.

Voor wat betreft 'De overheid doet is het goed te beseffen dat onder deze categorie al onze gemeentelijke dienstverlening valt. We maken er in dit stuk niet al te veel woorden aan vuil, omdat we daar een apart actieprogramma voor hebben 'Dienstverlening doen we samen', waarin we ernaar streven om niet zomaar een 'Presterende Overheid' te zijn, maar een Excellent Presterende Overheid, waarin de inwoner centraal staat. Het hoort er dus wel bij, maar het is al belegd in een ander programma.

Ook de tweede dimensie van 'burgerparticipatie bij plannen van de overheid' is geen onderdeel van dit afwegingskader. Er is nu al een goed gebruik in het Hogeland om bij beleidsontwikkeling (begraafplaatsenbeleid, afvalstoffenbeleid, etc) de burgers te betrekken. En we zullen dit het komend jaar nog veel uitgebreider ervaringen opdoen onder de vlag toekomst@hethogeland.nl rondom de Omgevingsvisie en het lokaal programmaplan NPG. Die ervaringen kunnen ook van pas komen bij de doorontwikkeling van de overheidsparticipatie.

Voor wat betreft de vierde dimensie (De burger doet) is het helder: zodra we als overheid hebben besloten om ons er niet mee te bemoeien, dan zijn het de inwoners die er mee aan de slag gaan.

Het is de overheidsparticipatie (de derde dimensie) die in dit afwegingskader centraal staat. Dit betekent dus dat de gemeente aansluit bij initiatieven van inwoners. In het ACTIE-model worden daartoe drie vormen van ondersteuning onderscheiden:

- rood: stimuleren
- wit: coproductie
- blauw: faciliteren

Afwegingskader: A-C-T-I-E

Om tot een juiste afweging te kunnen komen over de gewenste rol en daarmee inzet vanuit de gemeente is, in lijn met de Platform 31 publicatie, het volgende afwegingskader van belang:

A - Animo: motivaties en de drijfveren van burgers om hun initiatief gestalte te geven.

Afweging: wordt er aangesloten bij de doelen van de gemeente?

Achterliggende vraagstukken:

- waarom neemt iemand initiatief?
- hoe verhoudt zich de motivatie tot de gemeentelijke doelen/ kaders?
- is er nadere prioriteitstelling binnen de gemeentelijke organisatie noodzakelijk?
- wat betekent dit voor de andere inwoners?
- leidt deze motivatie tot te verwachten goede resultaten voor het dorp c.q. buurt?

- zijn er juridische of veiligheids bezwaren?

C - Contacten: contacten met buurtgenoten, organisaties in de buurt en instanties .

Afweging: inwoners redden zichzelf of is een nadere stimulans nodig?

Achterliggende vraagstukken:

- Hoe zit het netwerk van de initiatiefnemers in elkaar? Is er draagvlak in het dorp?
- Met welke andere organisaties werkt men samen en met welke zou samenwerking nuttig zijn?
- Hebben de initiatiefnemers ondersteuning nodig op het gebied van netwerkvorming?

T - Toerusting: de mate waarin de groep burgers beschikt over middelen (geld of natura), tijd en vaardigheden.

Afweging: Uitgaan van eigen kracht versus aanreiken ondersteuning.

Achterliggende vraagstukken:

- welke ondersteuningsbehoefte hebben de initiatiefnemers?
- waarin zit die ondersteuningsbehoefte precies: 'tientjes, tijd, talenten' of een mix daarvan?
- hoe kan een mogelijke ondersteuning er uit zien?
- wat zijn binnen en ook buiten de gemeente creatieve oplossingen om initiatiefnemers te helpen zoeken naar (bijvoorbeeld) geld?
- hoe zit het met het verschil in de dorpen voor wat betreft de toerusting om burgerinitiatieven gestalte te geven?

I - Inbedding: de manier waarop de gemeentelijke organisatie is ingericht om bewonersinitiatieven te ondersteunen.

Afweging: leefwereld of systeemwereld, logica van burgers of logica ambtelijke organisatie?

Achterliggende vraagstukken:

- is er een ondersteuningsvraag in de vorm van beleid, regels etc?
- is er een behoefte aan inhoudelijke inbedding en afstemming in de gemeentelijke organisatie?
- wie binnen de gemeentelijke organisatie is de natuurlijke partner van dit initiatief?
- hoe kunnen onnodige beperkingen binnen de organisatie die een inwonersinitiatief kunnen beperken tot een minimum worden beperkt?

E - Empathie: het vermogen om je te verplaatsen in inwoners en adequaat in te spelen op hun wensen en verwachtingen.

Afweging: formeel correct of meelevend en inlevend?

Achterliggende vraagstukken:

- hoe ziet de (vervolg) relatie er uit met de initiatiefnemers?
- zijn er duidelijke afspraken te maken over wat over en weer verwacht kan worden?

Afwegingskader in de praktijk

Het afwegingskader dient om een beoordeling te kunnen maken hoe en op welke manier de gemeente al dan niet met een inwoner initiatief in zee gaat. Hierbij kan aansluiting worden

gezocht bij het gebiedswethouderschap. De gebiedswethouder is de eerste bestuurder die een afweging maakt of een initiatief overheidsparticipatie verdient of niet. Dit gegeven het afwegingskader van het college. Hierin past ook een rol van de dorpencoördinator als een 'vooruitgeschoven post van de gemeentelijke organisatie' om :

- burgerinitiatieven te 'ontdekken' en te inventariseren;
- een eerste loket te zijn om met initiatiefnemers over de gemeentelijke rol te spreken en op het afwegingskader te wijzen;
- burgerinitiatieven met de gebiedswethouder door te nemen en een eerste afweging te maken over overheidsparticipatie;
- en eventueel verbindingsofficier te zijn naar specialisten van de teams in de gemeentelijke organisatie.

Uiteraard dient er te worden geschakeld met de 'vakwethouder' als het initiatief nadrukkelijk een bepaalde portefeuille raakt. Dit is voornamelijk een kwestie van 'prudentie' c.q. van gezond verstand. In voorkomende gevallen zal de afweging ook collegebreed worden gemaakt.